

***Урок узагальнення
і систематизації знань***

Мета уроку:

Узагальнити і закріпити знання учнів з тем: І.С. Нечуй-Левицький “Кайдашева сім'я” та П.Мирний “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”.

Виховувати в учнів на прикладі життя літературних героїв доброту, почуття справедливості, порядність, бажання боротися зі злом, очищати свою душу від злих думок, контролювати себе, самовиховуватися.

Епіграф до уроку:

Один у другого питаєм:
Нащо нас мати привела?
Чи для добра? чи то для зла?
Нащо живем? Чого бажаєм?
І, не дознавшись, умираєм,
А покидаємо діла...

Т.Г. Шевченко

Проблемні питання

- Чому зло існує у світі і як з ним боротися?
- Як розпізнати зло?
- Що може перемогти зло?
- Як позбутися зла, коли воно вже поселило в душі?
- Що треба робити, щоб зла стало менше?
- Яка я людина – добра чи зла?

Робота в групах

- **1 ГРУПА:** Дослідники твору І.С. Нечуя-Левицького “Кайдашева сім'я” (працюють з *текстом твору*);
- **2 ГРУПА:** Дослідники твору Панаса Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” (працюють з *текстом твору*);
- **3 ГРУПА:** Соціологи (ведуть *соціологічне опитування*);
- **4 ГРУПА:** Пересічні громадяни (беруть участь в *обговоренні проблемних питань*).

Уривок з твору І.С. Нечуя-Левицького “Кайдашева сім'я”

Мотря. Карпе, візьми налигача та прив'яжи на три дні свою матір серед вигону коло стовпа, мов скажену собаку, нехай на неї три дні вся громада плює! Вона мене або отруїть, або зарубає.

Кайдашиха. Що ти кажеш? Щоб мене мій син, моя кров, та прив'язував налигачем серед вигону на сміх людям? Ось я візьму мішка та напну тобі на голову, мов скаженій собаці, бо ти нас усіх покусав. Ти злодійка! Ти покрала в нас яйця!

Мотря. Брешеш, не докажеш! Ти сама злодюга, бо обкрадала мене, мою працю цілий рік. Я на тебе робила, як на пана панщину.

Кайдашиха. А чом же ти мене не кидала, коли тобі було в мене погано? Чом тебе чорти не понесли на Бесарабію або за границю?

Мотря. Овва, через таке паскудство та оце б тікала за границю! Тікай сама хоч під шум, під греблю! Ти злодюга, ти відьма!

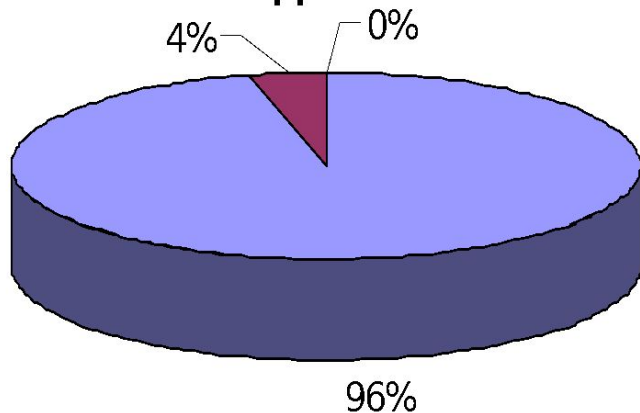
Кайдашиха. Хто? Я? я відьма? Я злодюга? Ось тобі на. (Дає дулю)

Мотря (*тикає Кайдашиці межі очі деркачем*).

Кайдашиха. Ой лишенько! Виколола проклята зміюка мені око! В волость її, розбишаку! В тюрму її!

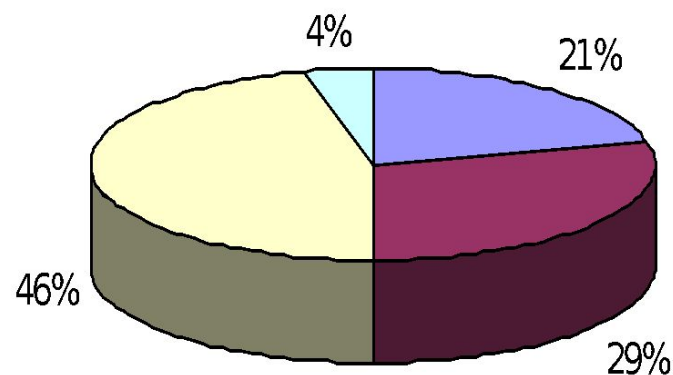
Результати соцопитування

Які причини злих вчинків Кайдашів?

- пи́ха в поєднанні з дрібно́власницьким егої́змом
- гордість
- почуття гумору

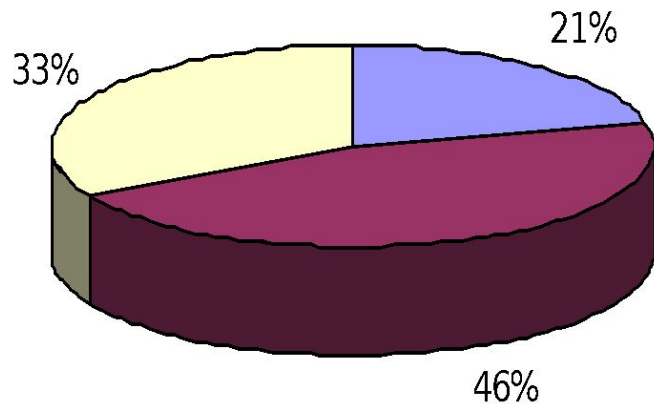
Вплив якого героя ви відчули на собі?

- Кайдаши́ха
- Мелашка
- Карпо
- утримався

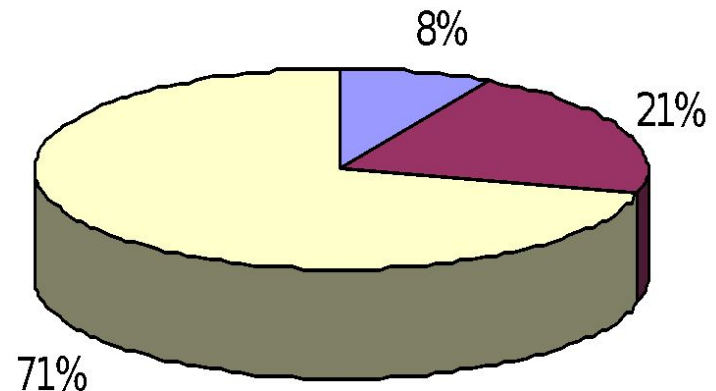
Результати соціопитування

Хто з літературних героїв вам імпонує?

■ Мотря ■ Мелашка □ Омелько Кайдаш

Кого осуджуєте?

■ Лаврін ■ Карпо □ Кайдашиха

Висновок

Жадібність, егоїзм, темнота і бездуховність героїв твору призводять до таких ганебних стосунків, роблять їх не тільки смішними, а й страшними.

Й нині вдосталь сварок, вульгарщини, брутальної лайки, низької культури взаємин між людьми. Дівчина, жінка своєю поведінкою може чимало зробити для очищення нашої мови від словесного бруду, якщо сама буде шляхетною.

*Уривок з твору Панаса Мирного
“Хіба ревуть воли, як ясла повні?”*

Галя. Проклятий! Каторжний! Обороняючись? Лізеш у чужу хату красти та хочеш, щоб хазяїн не ловив тебе? Злодюго!

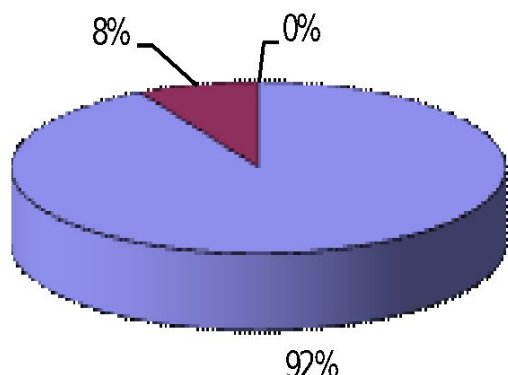
Чіпка. А вони? Вони хіба кращі? Нажилися на нашій праці та й панують. А тут хата валиться, мати стара, сам – копи не заробиш у день. Треба їсти, треба й одягтися. Як же його жити, Галю? Та хіба ми крадемо? Ми своє одбираємо.

Галя. Чіпко, голубе мій! Не буде щастя, не буде добра. Ти прийдеш уночі з побоїща... Ляжеш коло жінки... Та тими руками, що недавно людей давили, будеш жінку пригортати.

Чіпка. Ох, Галю! Не знаю, що буде. Я – отаман... як почує товариство, що кинув, – не животіти тоді мені. Поклялися ми так один одному...

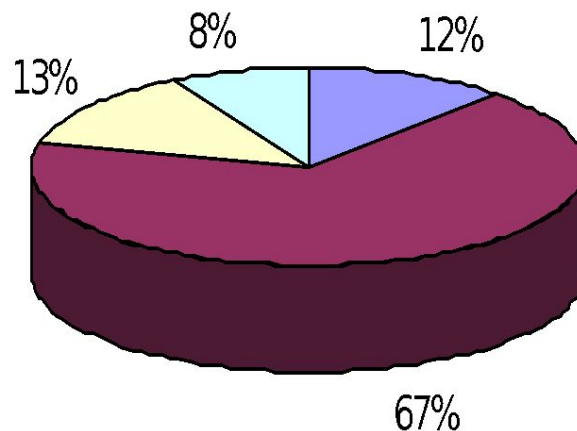
Результати соціопитування

Яка причина злого вчинку персонажа?

- безземелля, напівголодне існування, утиски з боку місцевих властей
- було скучно жити
- незадоволення політичним становищем в країні

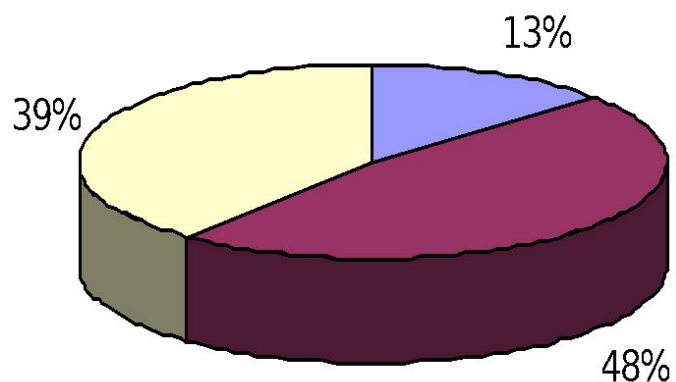
Вплив якого героя ви відчули на собі?

- баба Оришка
- Грицько
- Чіпка
- утримався

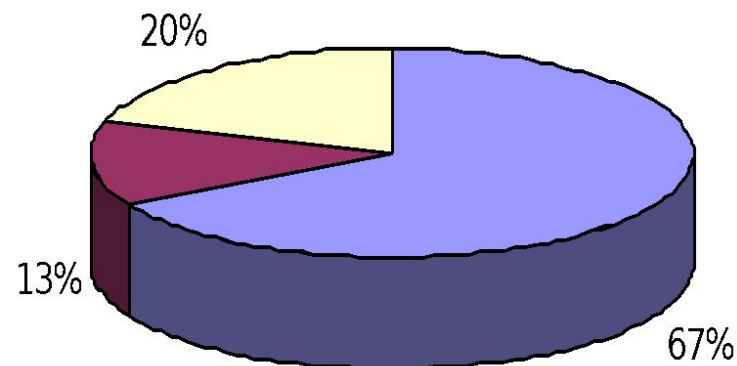
Результати соціопитування

Хто з літературних героїв вам імпонує?

■ Чіпка ■ Грицько ■ Мотря

Кого осуджуєте?

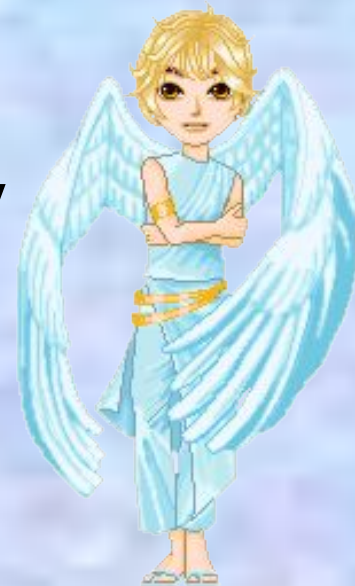
■ Чіпка ■ Максим ■ Галя

Висновок

Зло бумерангом повертається до Чіпки: кінчає життя самогубством Галя; приречена на самотність і смерть у чужих людей стара мати; занапащена, віддана сатані власна душа.

Який же був вихід?

Треба було боротися за правду розумним словом і добрими ділами, а не ножем і кров'ю.

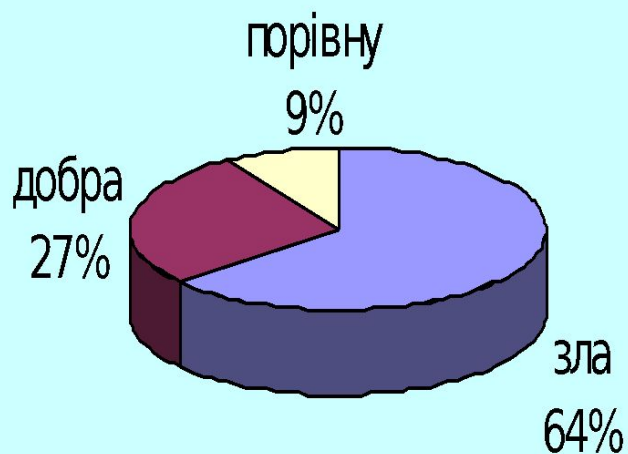

Яких моральних висновків ми дійшли?

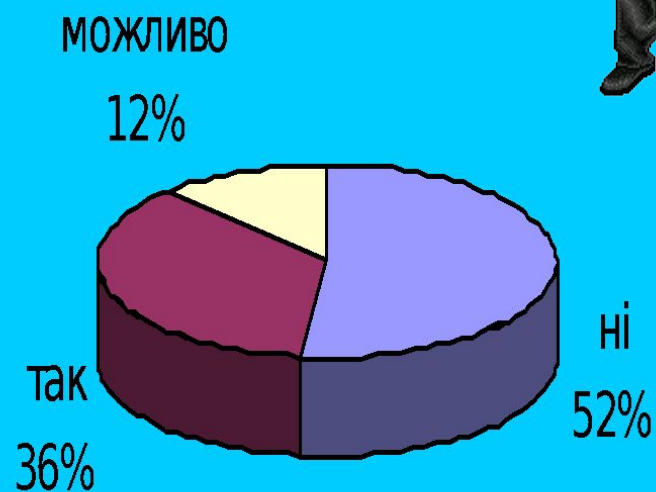
- **Яка причина злих вчинків персонажів творів “Кайдашева сім'я” та “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” ?**
- **Зло, яке має багато облич: жадібність, егоїзм, помста, зрада, невміння поєднати духовне і матеріальне.**

Результати соцопитування

Чого зараз більше - добра чи зла?

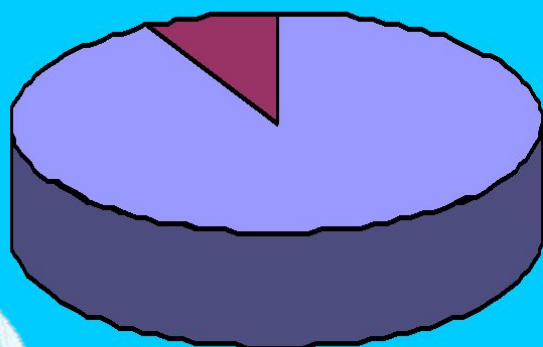
Чи завжди добро перемагає зло?

Результати соцопитування

Чи потрібно у сучасному суспільстві добро?

ні
8%

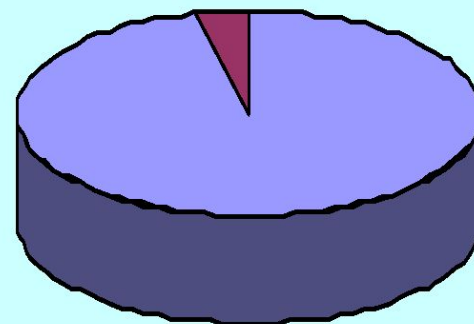

так
92%

Чого в тобі більше - добра чи зла?

зла
4%

добра
96%

Яких моральних висновків ми дійшли?

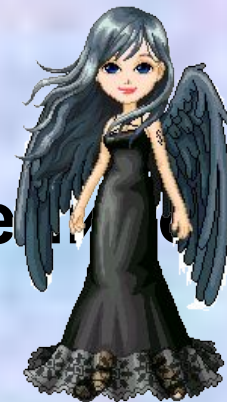
- **Яке зло панує в сучасному житті?**
- **Нічим не виправдана суспільна нерівність, що призводить до відчаю, заздрощів, які, у свою чергу, породжують злодіїв, убивць, насильників.**
- **Більшість сучасних фільмів відверто рекламують насильство та згубні звички.**

Яких моральних висновків ми дійшли?

- У чому, на вашу думку, причина зла?
- У самій людині, в її життєвому виборі.
- Що може перемогти зло?
- Зло може перемогти тільки добро, розум, справедливість.

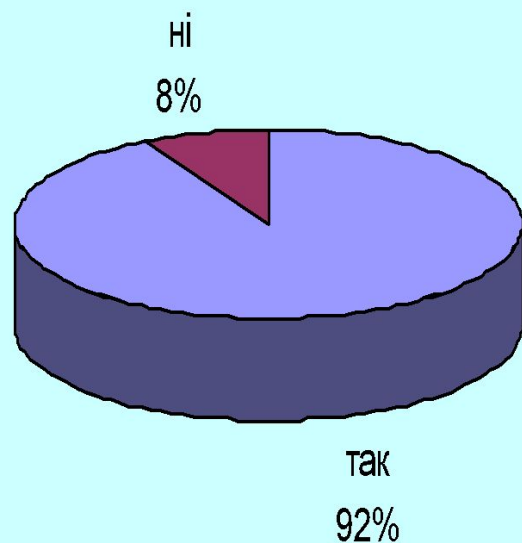
Яких моральних висновків ми дійшли?

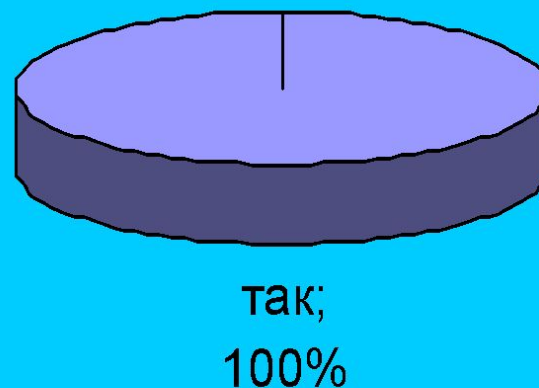
- Як позбутися зла, коли воно вже поселилося в душі?
- У християн є свій шлях очищення душі: піст, який передбачає не стільки утримання від їжі, скільки духовне очищення. Людина повинна усвідомити свої гріхи, признатися в них. Сповідь – це поєдинок з гординею, а гординя – один з найперших і найтяжчих гріхів. І поки людина сама не усвідомить своїх гріхів, не захоче очиститися від них, вона здатна чинити зло.

Результати соцопитування

Чи вважаєш ти себе доброю людиною?

Чи робив ти коли-небудь добро?

Що треба робити, щоб зла стало менше?

Треба починати з того, що виховувати самого себе, контролювати свої вчинки й поведінку і сміливо протистояти злу.

Список використаної літератури

1. *Українська література*. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. К., 2010 р.
2. *І.С. Нечуй-Левицький* “Кайдашева сім'я”.
3. *Панас Мирний* “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”.

Презентація створена

***викладачем української мови та літератури
Державного навчального закладу
“Краматорське вище професійне
торгово-кулінарне училище”***

Кравченко Людмилою Володимирівною

за допомогою учнів І-го курсу:

**Чепель Анастасії, Комнатної Валерії,
Губанової Марини, Родічева Іллі та
Співалюка Дмитра.**